

Aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

nota

Memorie van antwoord staatloosheid

Datum
10 november 2022

Ons kenmerk
4306136

Bijlagen
3

1. Aanleiding

De Vaste Commissie voor Immigratie en Asiel/JBZ-Raad van de Eerste Kamer heeft voorlopig verslag uitgebracht bij de wetsvoorstellen staatloosheid. De memorie van antwoord is gereed voor indiening.

2. Geadviseerd besluit

Het ondertekenen en indienen van de memorie van antwoord en de bijbehorende aanbiedingsbrief (bijlagen 1 en 2) bij de Eerste Kamer.

3. Kernpunten

Er is inbreng geleverd door de VVD, D66, PVV en de ChristenUnie. De inbreng is beperkt. Ten opzichte van de parlementaire behandeling van de Tweede Kamer zijn geen bijzondere of onverwachte vragen gesteld.

4. Toelichting

De twee wetsvoorstellen worden door de EK in samenhang behandeld:

1. het wetsvoorstel vaststellingsprocedure staatloosheid roept een procedure in het leven waarmee een persoon die stelt staatloos te zijn dit kan laten vaststellen door de civiele rechter;
2. het voorstel van rijkswet voegt in de Rijkswet op het Nederlanderschap een optierecht toe voor staatloos in het Koninkrijk geboren kinderen zonder rechtmatig verblijf. Daarmee kunnen zij na vijf jaar stabiel hoofdverblijf het Nederlanderschap verkrijgen.¹ Ook worden twee voorbehouden opgezegd die zijn gemaakt bij de verdragen over staatloosheid.²

4.1 Memorie van antwoord

De belangrijkste inbreng en de daarop gegeven reactie is hieronder samengevat.

Misbruik

De VVD en PVV vragen op welke wijze misbruik van het nieuwe optierecht wordt voorkomen. Geantwoord is dat het nieuwe optierecht met voorwaarden is omkleed, zoals de voorwaarde dat betrokkene gedurende een onafgebroken periode van ten minste vijf jaar voorafgaand aan de optieverklaring stabiel hoofdverblijf in het Koninkrijk heeft gehad en in redelijkheid geen andere nationaliteit kan verkrijgen. Het is niet mogelijk om onrechtmatig verblijf te verlengen door een beroep te doen op het nieuwe optierecht: een beroep op het optierecht schort een verplichting Nederland te verlaten niet op.

¹ Met het amendement-Podt/Ceder is deze termijn teruggebracht van de voorgestelde tien jaar, naar vijf jaar.

² Het op 28 september 1954 te New York tot stand gekomen Verdrag betreffende de status van staatlozen (hierna: het 1954-verdrag) en het op 30 augustus 1961 tot stand gekomen Verdrag tot beperking der staatloosheid (hierna: het 1961-verdrag)

Geen hoger beroep

De CU vraagt waarom bij de vaststellingsprocedure niet is voorzien in de mogelijkheid van hoger beroep. Geantwoord is dat een tweede feitelijke instantie niet noodzakelijk is omdat gesteld staatlozen terecht kunnen bij een centrale, exclusief bevoegde rechtbank die de nodige expertise heeft en kan uitbouwen. Ook is cassatie mogelijk. Dit is in lijn met de vergelijkbare procedure van artikel 17, eerste lid, RWN, waarbinnen het Nederlandschap kan worden vastgesteld.

Optievoorwaarde 'stabiel hoofdverblijf'

D66 is kritisch op de optievoorwaarde 'stabiel hoofdverblijf' en stelt dat deze zich niet verdraagt met het 1961-verdrag. Hierop is opgemerkt dat dit vereiste een toegestane invulling is van het in 1961-verdrag toegestane vereiste van 'gewoon verblijf'. Bovendien is deze voorwaarde belangrijk om misbruik te voorkomen. Op de vragen van de PVV waarom het optierecht niet is beperkt tot personen met rechtmatig verblijf, is geantwoord dat het 1961-verdrag dit niet toelaat.

Omvang doelgroep

De fracties van D66 en de VVD vragen naar het aantal staatlozen Nederland, en naar het aantal personen dat met 'nationaliteit onbekend' in de BRP staat ingeschreven. Per 1 januari 2022 stonden ongeveer 5.280 personen als staatloos in de BRP geregistreerd. Daarvan zijn 1.470 personen in Nederland geboren, waarvan ongeveer 860 personen jonger dan 21 jaar. Daarnaast zijn ongeveer 26.230 personen ingeschreven met 'nationaliteit onbekend'. Deze groep is niet per definitie ook staatloos: het gaat om personen van wie de nationaliteit binnen de bestaande BRP-procedure niet kon worden vastgesteld. Bij de memorie van antwoord is een tabel gevoegd waarin een uitsplitsing is gemaakt naar leeftijd en land van geboorte. Deze cijfers zijn afkomstig van het CBS.

Buitenschuldprocedure

D66 en de CU vragen hoe staatloosheid een plaats krijgt binnen de buitenschuldprocedure. Hierop is geantwoord dat de buitenschuldprocedure een mogelijkheid biedt om een verblijfstitel te verkrijgen als staatlozen buiten hun schuld niet kunnen terugkeren naar een land van herkomst of eerder verblijf. Desgevraagd is deze fracties bevestigd dat staatloosheid in deze procedure een expliciet aandachtspunt zal worden en ook als zodanig in de beleidsregels zal worden opgenomen. Van een staatloze wordt daardoor eerder dan bij andere vreemdelingen aangenomen dat terugkeer om redenen die buiten de eigen invloedssfeer liggen niet mogelijk is.

4.2 Ondertekening en afstemming BZK en BZ

Het wetsvoorstel vaststellingsprocedure wordt mede ondertekend door de Staatssecretaris van BZK (omdat met dat wetsvoorstel ook de Wet BRP wordt gewijzigd). Het voorstel van rijkswet wordt mede ondertekend door zowel de Staatssecretaris van BZK (omdat met dit wetsvoorstel ook de Paspoortwet wordt gewijzigd) en de Minister van BZ (omdat twee voorbehouden bij het 1954-verdrag worden opgezegd). Als eerstverantwoordelijke bewindspersoon ondertekent u de memorie van antwoord, mede namens deze bewindspersonen. De stukken zijn met beide ministeries afgestemd.

4.3 Besluit evidente staatloosheid

In het wetsvoorstel vaststellingsprocedure is opgenomen dat staatloosheid in evidente gevallen ook buiten de vaststellingsprocedure kan worden vastgesteld. Bij AMvB wordt bepaald in welke situaties dat mogelijk is. De (internet)consultatie van het daartoe opgestelde conceptbesluit evidente staatloosheid is inmiddels afgerond. Het conceptbesluit wordt u via een aparte lijn aangeboden en kan daarna, via de MR, worden voorgelegd aan de Afdeling advisering van de Raad van State. Het besluit treedt samen met de wetsvoorstellen in werking.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Staats- en
Bestuursrecht

Datum
10 november 2022

Ons kenmerk
4306136

4.4 Ontwikkelingen hiervoor

- In de nota van 3 december 2015 zijn aan de toenmalige MJenV keuzes voorgelegd over de uitgangspunten van een wetsvoorstel. In de nota van 7 september 2016 zijn enkele aanvullende keuzes voorgelegd, waarna het wetsvoorstel in consultatie is gegeven.
- In de nota van 2 juni 2017 is de toenmalige SJenV ingelicht over de uitkomsten van de consultatie en de verwerking daarvan. Na overleg met de Caribische landen is het wetsvoorstel gesplitst in een wetsvoorstel vaststellingsprocedure en een voorstel van rijkswet. De wetsvoorstellen zijn vervolgens voorgelegd aan de Afdeling advisering van de Raad van State.
- In de nota van 6 juni 2018 is de toenmalige SJenV geïnformeerd over het positieve advies van de Afdeling advisering en de verwerking daarvan.
- In het coalitieakkoord is opgenomen dat de behandeling van het wetsvoorstel vaststellingsprocedure wordt voorgezet.
- Uitslagen stemmingen TK:
 - o Wetsvoorstel vaststellingsprocedure:
 - Voor: VVD, CDA, D66, CU, SP, GroenLinks, Volt, DENK, de PvdA, PvdD, Lid Gündoğan, Lid Omtzigt, SGP en BBB;
 - Tegen: BIJ1, JA21, de PVV, FVD en Groep Van Haga.
 - o Voorstel van rijkswet:
 - Voor: CDA, D66, CU, SP, GroenLinks, Volt, DENK, PvdA, PvdD, Lid Gündoğan, Lid Omtzigt, SGP en BBB;
 - Tegen: VVD, BIJ1, JA21, PVV, FVD en Groep Van Haga.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Staats- en
Bestuursrecht

Datum
10 november 2022

Ons kenmerk
4306136

4.5 Politieke en bestuurlijke context

In de Tweede Kamer heeft de VVD tegen het voorstel van rijkswet gestemd, naar moet worden aangenomen vanwege het daarin opgenomen optierecht voor staatloos in het Koninkrijk geboren kinderen zonder rechtmatig verblijf.

4.6 Communicatie

Niet voorzien.

4.7 Afstemming

JenV (IND en DMB), BZK (CZW), BZ (Afdeling Verdragen).

4.8 Bijlagen (3)

1. Memorie van antwoord;
2. Aanbiedingsbrief;
3. Voorlopig verslag.

5. Informatie die zich niet leent voor openbaarmaking

-